

ПРАВЕ ВРЕДНОСТИ ЈЕДИНО ПРОЂУ КАШИЈУ ВРЕМЕНА

Кад један стваралац, притом уметник, доживи почести и уважавања од свога народа, својих суграђана, онда је то најбољи знак да је у послу којим се бави, одиста успео. Управо то доживео је у своме Ариљу, од својих Ариљаца, један од највећих савремених српских писаца Добрило Ненадић, на књижевној вечери поводом изласка из штампе романа "Киша" прве у низу од 15 књига у едицији његових сабраних дела, одржане у сали Соколског дома 31. јануара. Као да је цело Ариље те вечери било у овој сали

Историјски даишуми и свечани јубилеји носе у себи, поред толиких лепих и корисних страна, и једну ојасносћ, а та је: да ипружају ирилику сваком од нас да каже неко оишће место које не казује нишћа, да ионовни неку овешћалу истиину. И све ми се чини да је чак и поводом великих људи и великих јубилеја боље говорити о свагдањим, али живим стварима наших ограничених живојних искуства, јер нам оне често најбоље помажу да се иримакнемо величини великих и суштини истиине о њима – говорио је један од великих, Иво Андрић.

У овом тренутку и на овом месту толико тога би се могло рећи о Добрилу Ненадићу да сте у недоумици због избора тога изобиља. Тешко је потпуно сагледати и оценити његово књижевно стваралаштво и притом рећи нешто ново и до сада недоречено. Не из страха да се нешто може пропустити, не поменути нека од књижевних награда, а тешко да је који савремени српски књижевник био толико награђиван, већ из бојазни, како то рече један од гостију књижевне вечери, да то неће бити ни близу његове књижевне и не само књижевне величине. Можда би паметно било прећутати и пустити да дела сама о књижевнику говоре. Ипак, потребно је одиста да се каже неколико речи о овој вечери и едицији сабраних дела Добрила Ненадића. На велики и храбар корак одважили су се и Народна библиотека Ариље и Књижарско предузеће "Жиравац". Од "Доротеја" до "Хермелина", кроз готово читаву историју једног народа стварану за тридесет година у више од двадесет романа, битисао је и он, каткад критичан, скептичан и ироничан како где и како с ким, мајстор маште и пера, чаробњак речи и видовњак снова.

Кад један стваралац, притом уметник, доживи почести и уважавања од свога народа, својих суграђана, онда је то најбољи знак да је у послу којим се бави, одиста успео. Управо то доживео је у своме Ариљу, од својих Ариљаца, један од највећих савремених српских писаца Добрило Ненадић, на књижевној вечери поводом изласка из штампе романа "Киша" прве у низу од 15 књига у едицији његових сабраних дела, одржане у сали Соколског дома 31. јануара. Као да је цело Ариље те вечери било у овој сали.

–Највише што један писац може да очекује је да му за живота почну излазити сабрана дела – рекао је Ненадић обраћајући се присутнима. – Када сам 1948. године од учитеља Љубише Жиравца научио прва слова исписана легишгером на таблици ни слутио нисам да ћу једног дана, код једног другог Жиравца почети да објављујем своја сабрана дела. То је само потврда колико је живот невероватна ствар, компликованија од било ког романа. Пред вама је петнаест романа које ја видим као један, различит зато што се ради о различитим епохама. Од "Брајана" до "Урагана", од 1292. године и осликавања ариљске цркве до ратног бомбардовања 1999. године. У њих петнаест саткана је прича о удесу и цивилизацијском успону српског народа. "Киша" је почела 1977., а онда ће уследити Поплава, па Ураган и тако даље, пратећи Добрилову стваралачку реч. Није то редослед којим су они објављивани, нити прате историјски след догађаја које описују, али сваки од делова овог великог романа крије у себи несвакидашњу истину о развоју и успону цивилизације једног, српског народа, који је занимљив не само са нашег националног, већ и општечовечанског гледишта.

Добрило је урадио много за српску културу, али и за овај град уводећи га као једну од важнијих кота у српској литератури. Без обзира да ли пише о њему или живи у њему, остао је веран и себи и Ариљу. За 30 година написао је стотине и стотине страница одличне, особене и препознатљиве прозе и остварио значајан опус. Најтежа и најизазовнија приповедачка форма одувек је била прави изазов и права мера за Добрилу Ненадића. –Ко год да је покушао да пише роман зна колико знања, снаге и вештине то захтева. Најмање 15 пута Добрило је излазио на то непрегледно стваралачко поље и победнички се увек

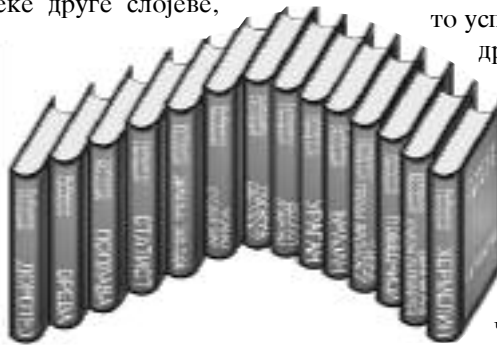

враћао са њега. Иако је роман као књижевни жанр средином 20. века претрпео многе трансформације, оспоравања и хвалоспеве, Ненадић се држао познатих традиционалних решења. Многе његове прозне изуме пожелело би сваки виспренији постмодерниста. Своју причу води мирно и вешто и мајсторски контролише грађу, увек спреман на нагле заокрете, изненађења и смех. За 30 година издржао је више удара књижевних мода и стамено се одупирао идеолошкој гравитацији. Остао је веран себи, а у томе му је свесрдно помогла и непресушна подршка читалаца. Бројна читалачка публика одлично га је разумела, а он је зборио језиком древног српског приповедача – истако је у свом тумачењу Миленко Пајић, књижевни критичар, настојећи да свеобухватно и са становишта књижевно-теоријског осветли дело Ненадићево.

”Киша”, први у низу романа, је сведочанство о једном сатиричном односу према живљењу, али не према малограђанштину провинције. Околности и границе у протеклих 30 година су се помериле. Каравиље, ма где оно било, слика је и прилика где се малограђанштину кује и поткива и ко су и одакле јунаци ове књиге. Године које долазе донеће и праве тумаче ових дела и оне важне линије у српској књижевности засноване на критици малограђанског начина живљења и мишљења. – Уколико се до сада огледавао у приписивању прошлости и опробавао у описивању садашњости, онда се сада свакако огледа и у

дописивању будућности – рекао је Драган Хаџи-Тодоровић, главни уредник едиције сабраних дела.

Читајући његове романе, како оне са историјско-хроничарском тематиком, тако и оне са темама из савременог живота спознајемо колико је наш језик богат. У свом писању он посеже и за неким архаичним речима успешно их комбинујући и зато из његових романа и исијавају ликови Доротеја, Лауша, Деспота, Жртве. Успео је да се оствари у језику, што је малоком писцу пошло за пером. – Могли бисмо рећи да су његови романи нека врста меланхоличних повесница и иза тог његовог хумора, дела његове природе, откривамо неке друге слојеве,

тамну ноћ људске душе – истакао је Драган Јовановић-Данилов говорећи о стилу и језику Ненадићевој прозе. Он је мајстор детаља и кроз описе неких ситних и готово безначајних ствари доста каже о времену у коме живимо. За писца ти детаљи нису само сликовите фигуре, као што ни речи којима треба да их наслика нису и не могу бити случајно захваћене бојама са неке богате палете ни произвољна игра звука, него стварне и строге

лозинке по којима га ми читаоци познајемо и препознајемо као сведока и на основу којих прихватимо његово сведочанство као истинито и веродостојно. Зашто толико верујемо Добрилу и његовим делима. Одговор је можда у томе што је он у

Од ”Доротеја” до ”Хермелина”, кроз готово читаву историју једног народа стварану за тридесет година у више од двадесет романа, битисао је и он, каткад критичан, скептичан и ироничан како где и како с ким, мајстор маште и пера, чаробњак речи и видовњак снова.

своје романе узидвао високу културу и богато језичко и историјско знање без којих нема успешног и ваљаног дела.

Књижевник Милијан Деспотовић, испред Удружења књижевника Србије одао је признање Добрилу истичући да је он готово пророчки разумео концепцију долазећег времена. Мада је писац свој роман ”Киша” ненаметљиво речју покушао да смести у једно време није то успео, јер је роман у извесним друштвеним процесима до-

био на значају и оно што називамо временом гледано са историјске дистанце, прагматичари ће препознавати као да је ту и да се дешава сад. С тога и поред временске дистанце од 30 година можемо закључити да ово делео има свевремену поруку. Управо такав начин стварања и односа према писању допринео је да Добрило од Удружења књижевника Србије крајем године добије и Повељу за животно дело.

И може ли се једно овакво књижевно дружење завршити лепше и успешније него ли одом књижевнику. Још један мотив да и издавачи буду поносни на свој подухват, и Народна библиотека Ариље, у чије име се Добрилу захвалио директор Милош Вуковић и Књижарско предузеће ”Жиравец” за које овај издавачки подухват представља највећи успех у 15 година дугој традицији. Г. Недељковић је рекао да ће оправдати поверење које им је Добрило указао.

И на крају нека и ова кратка забелешка буде и мој прилог овој јануарској свечаности, слаб израз мог дивљења и поштовања уметничком делу Добрила Ненадића.

Текст С.Р.; фото М.Д.

– Када сам 1948. године од учитеља Љубише Жиравца научио прва слова исписана легиштером на таблични слутио нисам да ћу једног дана, код једног другог Жиравца почети да објављујем своја сабрана дела. То је само потврда колико је живот невероватна ствар, компликованија од било ког романа.